

24

Vincles i aliances

Teixir, embastar, cosir, sargir. Ben mirat, hi ha un fil que travessa i uneix els articles d'aquest butlletí: la importància dels vincles i les aliances, encara més en temps de crisi com els que vivim. En el número anterior ja parlàvem de l'eixamplament social de la base del MUHBA, de la necessitat de potenciar el contacte amb els centres d'estudis i les entitats culturals de la ciutat. En aquest hi trobareu el paper cabdal del Cercle del Museu, de la xarxa europea de museus de ciutat i centres de recerca urbana, fundada pel MUHBA ara fa un any, de la col·laboració amb la Universitat Autònoma en els estudis de postgrau del Museu i de la participació de ciutadans, entitats i empreses en la formació de la col·lecció contemporània. També hi trobareu la rellevància de l'estudi dels vincles i les aliances en la construcció del relat historic, tant en el cas dels lligams entre el Monestir de Pedralbes, la Corona i les elits barcelonines com en el de les relacions entre Barcelona i Catalunya, tal i com les veia l'historiador Jaume Vicens Vives, del centenari del qual es feren ressò l'AHCB i el nostre Museu en unes jornades del que ara són a punt de publicar-se.

MU·IBA

MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA

Butlletí

TERCER QUADRIMESTRE DE 2011. ANY V. NÚM. 24

BARCELONA
CULTURA

© MUHBA (autor: Aitor Parral)

Ajuntament de Barcelona

MUHBA Centre de Conservació de Bens Mobles

LA XARXA EUROPEA DE MUSEUS DE CIUTAT: II ENCONTRE

Els propers 7 i 8 de novembre, el MUHBA acollirà la segona reunió general de la xarxa de museus d'història de ciutat i de centres de recerca urbana d'Europa, creada pel Museu d'Història de Barcelona l'octubre de l'any passat. En aquella primera reunió van participar institucions pertanyents a divuit ciutats: Luxemburg, Estocolm, Cracòvia, Madrid, Ljubljana, Amsterdam, Copenhagen, Anvers, Riga, Berlín, Roma, Hèlsinki, Viena, Torí, Lisboa, Hamburg i Liverpool. Un dels objectius de la xarxa és definir el paper dels museus de ciutat en la construcció de la nova Europa. Per aquesta raó, sota el títol genèric de la trobada, **Els museus de ciutat com a cruïlla en l'esfera pública**, es debatrà el perfil d'aquests museus el segle XXI i la seva capacitat d'incorporar la trajectòria i els múltiples replans històrics de l'urbs en una història global de ciutat. Segons el programa provisional, que en el moment de tancament del butlletí encara pot estar subjecte a algunes modificacions, aquesta reflexió s'articularà al voltant de tres eixos temàtics.

En el primer, «La connexió entre la “petita” i la “gran” història en la construcció d'un relat històric de ciutat», hi participaran professionals d'Anvers, Roma, Viena i Ljubljana. El segon, «El que va succeir a...», incorporarà la presentació del nou museu de Liverpool, obert el juny d'enguany, com també informació dels nous projectes en construcció i de temes d'interès metodològic i pràctic per al conjunt de la xarxa, com ara la relació amb els governs municipals, les entitats i les institucions ciutadanes i el finançament privat; inclourà intervencions dels museus de Liverpool, Amsterdam, Madrid, Ljubljana, Roma, Berlín, Hamburg, Torí i Cracòvia. El tercer eix, «La ciutat com a subjecte històric i com a objecte patrimonial», es plantejarà a partir de la visita col·lectiva a diferents seus del MUHBA, i tractarà de com articular els diferents pòsits patrimonials i urbans de la ciutat en un únic marc narratiu.

Un altre objectiu de la xarxa és la reflexió sobre les experiències i les dificultats associades a la tasca comu-

na, i no gens senzilla, de col·leccionar la ciutat del segle XX. En aquest sentit, s'intentarà apuntar criteris i metodologies per col·leccionar elements patrimonials, tant tangibles com intangibles, del present i el passat recent, revisant les categories emprades fins ara, amb la finalitat de millorar la connexió entre les col·leccions del món preindustrial i les contemporànies. Aquesta reflexió incorporarà les aportacions realitzades en la reunió de treball de la xarxa sobre aquests temes celebrada a Copenhagen els dies 14, 15 i 16 de setembre, així com les experiències de Luxemburg, Riga i Lisboa. A més, tindrà lloc un acte obert al públic amb la presentació del nou museu de Liverpool, i una taula rodona i un debat sobre *La recol·lecció de la ciutat contemporània*, amb la participació dels museus de Riga, Liverpool i Barcelona, i de dues entitats cíviques vinculades al MUHBA.

Aquesta xarxa de museus d'història de ciutat i de centres de recerca urbana d'Europa té voluntat de convertir-se en un «Laboratori de museus de ciutat» i una «Borsa o mercat de projectes compartits». Per això, en la darrera sessió de la trobada s'abordaran temes com els possibles projectes d'exposicions conjuntes o itinerants, la creació de productes comuns com ara guies urbanes, la formulació d'acords bilaterals per elaborar programes compartits adreçats a les associacions d'amics dels museus i al sector turístic (amb la col·laboració de governs municipals, cambres de comerç, empreses de transport, etc.), l'intercanvi periòdic de professionals, la investigació compartida sobre la història i el patrimoni de les ciutats, o la participació en la Conferència de l'Associació Europea d'Història Urbana que tindrà lloc l'estiu del 2012 a Praga, a més de la presència institucional a les filials de la UNESCO, especialment al CAMOC.

© MUHBA (autor: Josep Bracons)

Reunió monogràfica sobre col·leccions contemporànies de la xarxa europea de museus de ciutat i centres de recerca urbana creada pel Muhba, al Bymuseet de Copenhagen, 14 i 15 de setembre de 2011

Carme Garcia Soler
MUHBA

PEDRALBES, LA MONARQUIA I LES ELITS DE BARCELONA

El 13 d'octubre de 1357, la reina Elisenda va posar el Monestir de Pedralbes sota la protecció del Consell de Cent de la ciutat de Barcelona, el qual es va comprometre a mantenir i defensar el monestir i la comunitat, i mediar en les discòrdies que poguessin sorgir. Amb aquest gest, la reina s'assegurava, a més del suport de la corona, el del poder municipal. Però l'acord no hauria estat possible si el desig de la sobirana no hagués estat compartit pel mateix Consell de Cent, al qual li interessava el domini sobre els monestirs, convents i esglésies de la ciutat, ja que li donava la possibilitat d'influir directament en aquelles que eren més lucratives, com era el cas del Monestir de Pedralbes, i, a més, li facilitava la defensa de les posicions municipals en cas de conflicte amb els interessos eclesiàstics. Si bé és cert que durant els primers anys d'existència del monestir el pes aristocràtic dins la comunitat va ser notori, ben aviat les famílies benestants de la ciutat també hi van fer ingressar les filles per estar representades en una institució que s'havia convertit en un centre de poder econòmic i social a més de religiós. La nòmina de les religioses d'aquests anys indica que, cap a la segona meitat del segle XIV, la comunitat estava formada per un 63% de monges que provenien de la noblesa i les capes benestants dels «ciutadans», amb un predomini clar d'aquests últims, mentre que el 37% restant provenia de les classes menestrals. Era en el moment de la repartició dels càrrecs que dins del monestir es reproduïen els esquemes socials imperants a la societat: mentre les filles de l'aristocràcia ocupaven un primer cercle de poder, en el segon hi trobem les filles dels ciutadans. En aquest grup es reconeixen monges provinents de famílies de ciutadans honorats, mercaders i professionals de cert prestigi com els March, Terrer, Marquet, Bastida, Costa, Rovira i Lluïl entre altres; algunes de les famílies que també trobem ocupant els càrrecs de poder municipals. Durant el segle XIV i bona part del segle XV, el monestir va veure augmentar

considerablement el patrimoni i les rendes, gràcies a les donacions i els privilegis que seguia rebent de la corona i de l'Església i, principalment, als rèdits que li reportava la compravenda de censals i violaris, establerts amb particulars i, majoritàriament, amb les diverses institucions: la reial i la del General de Catalunya i diverses universitats, entre elles el Consell de Cent barceloní. Els comptes de la comunitat, i també els municipals, evidencien que tant aquesta institució com la corona van ser deutors en determinats moments del monestir, que es va convertir en una font de finançament important. Gràcies a això,

En contrapartida, i atenent els pactes establerts amb la reina, la història del Monestir de Pedralbes és plena de moments en què el Consell de Cent va tenir un paper actiu en la resolució de certs conflictes entre la comunitat i les institucions eclesiàstiques, o la corona mateixa. El monestir es mostra com un reflex fidel d'allò que s'està esdevenint en la societat: els representants d'aquesta actuaran per tal de defensar els seus interessos, el mateix que s'espera de les seves filles ingressades al Monestir de Pedralbes. Un punt d'inflexió es donarà a partir del 1472, quan les anomenades Capitulacions de Pedralbes, justament per haver-se signat al monestir, van suposar el reconeixement per part de les institucions catalanes de Joan II com a rei i, per al Monestir de Santa Maria de Pedralbes, l'inici d'un canvi significatiu en la seva trajectòria històrica. Aquest canvi s'aguditzaria a partir del 1495, quan la comunitat –que, com s'ha dit, fins aleshores reflectia en la seva direcció el poder de la noblesa i de les classes benestants de la societat catalana– va passar sota l'òrbita dels Trastàmara. La unió de les dues corones suposarà l'intent immediat de controlar la comunitat de Pedralbes mitjançant la substitució de les representants dels vells llinatges catalans per d'altres provinents de famílies nobles castellanes afins a la corona, fet que provocarà una forta i persistent resistència per part d'un sector important de les religioses autòctones que veuen com se les vol desplaçar del

© MUHBA (autor: Pere Vives)

les institucions van poder disposar de diners de forma constant i a un interès més baix que el dels préstecs usuraris o el proporcionat pels crèdits a curt termini establerts per alguns canvistes. Amb aquests diners van poder fer front a les importants despeses municipals i a determinades crisis, com la viscuda per la ciutat a la darrereria del 1407 quan, gràcies a aquest tipus de crèdit, el síndic de la ciutat va poder armar diversos vaixells per anar a buscar blat per proveir la ciutat davant l'escassetat d'aquest cereal.

poder. Aquest enfrontament traspasa les fronteres del monestir per constituir un afer en el qual s'involucra bona part de la societat civil i els seus representants. Si bé excepcional per la seva transcendència, aquest no és l'únic exemple que al llarg de la història del monestir evidencia els estrets lligams entre el Monestir de Pedralbes, la corona i les elits barcelonines.

Anna Castellano
MUHBA

VICENS I LA HISTÒRIA DE BARCELONA: UN SENTIMENT D'ORFANDAT

La doble commemoració del centenari i el cinquantenari de Jaume Vicens i Vives (1910-1960) es va desplegar en un seguit d'activitats organitzades per entitats acadèmiques o d'altra natura al llarg de l'any 2010. L'Arxiu Històric de la Ciutat i el Museu d'Història de Barcelona hi aportaren la jornada *La imatge històrica de Barcelona en l'obra de Jaume Vicens i Vives*, celebrada el dia 11 de novembre de 2010 als locals del Museu, concretament a la sala Martí l'Humà i a la capella de Santa Àgata, amb conferències dels arxivers Manuel Rovira, Maria Cinta Mañé i Sebastià Riera i dels historiadors Ramon Grau, Xavier Torres, Josep Maria Muñoz i Eulàlia Duran, reunides ara en el volum *Vicens i Barcelona. Imatges històriques*, coeditat per les dues institucions municipals dins la col·lecció Textures.

S'ha dit que Vicens no va ser un historiador urbà en el sentit actual, tècnic, de l'expressió. Podem afegir que tampoc no fou un historiador patriòtic barceloní, com havien estat, per exemple, Capmany, Pi i Arimon o Carreras Candi, incondicionals de la ciutat on havien vist la llum per primera vegada.

No obstant això, des de la seva condició de gironí, Vicens va establir amb la capital de Catalunya una relació com a ciutadà molt estreta i reeixida. Com a historiador, la seva tesi doctoral —que una mort prematura ha deixat com la gran recerca documental de Vicens— versa sobre la política municipal barcelonina del darrer vintenni del segle XV, i encara ara, passats tres quarts de segle, és una peça clau dins la historiografia sobre la ciutat. Les seves aproximacions posteriors a la Barcelona dels segles XVIII, XIX i XX, edificades sobre fonaments més precaris, però resoltes en un eficacíssim registre de síntesi, han tingut una gran influència social.

Les paraules de Vicens sobre Barcelona són fruit de la comprensió del paper central de la ciutat i les seves elits en l'articulació del país. Oscil·len entre l'enyorança d'uns temps mítics, que solen quedar fora de l'abast de l'observador, i la condemna per no haver sabut superar determinades proves en moments crucials, que són els que l'historiador ha volgut mirar de més a prop. La burgesia del seu temps, segons Vicens, no havia sabut exercir la funció integradora. El desbordament obrer

Jaume Vicens Vives al VI Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, Sardenya, 1957

n'era la cara quotidiana des dels dies de la seva infantesa, i el fracàs de la Segona República, el gran esdeveniment que marcà la seva vida adulta. Des d'un present insatisfactori, que va lluitar per superar tant en l'esfera individual com en la col·lectiva —i per aquesta missió el seu record és tan valorat—, el pragmàtic Vicens enyorava un passat patriarcal. Aquest sentiment, tan humà, amara ja la tesi doctoral, llegida el 1936: *Ferran II i la Ciutat de Barcelona, 1479-1516*.

En part en contra de les dades que ell mateix aporta, Vicens troba que, en acabar l'edat mitjana, l'egoisme de l'elit barcelonina —«una generació que ja no comprèn els sentiments d'aquelles altres, geloses del bé municipal i amants de la col·lectivitat que representaven»— frustrà l'entrada de Catalunya en la modernitat i la lliurà a un poder extern que la deixaria arraconada durant segles.

En canvi, *Industrials i polítics del segle XIX*, de 1958, canta la remuntada col·lectiva dels catalans, sense suports externs, iniciada al segle XVIII, confirmada al llarg del XIX i triomfant a les portes del XX amb la «generació de gegants» que encapçala Prat de la Riba. En aquell any 1901, segons Vicens, «Catalunya era perfecta», i una Barcelona prou endreçada havia esdevingut «l'eina d'un poble renaixent». El desig implícit que l'evolució s'hagués aturat en aquell instant tan bell, abans que el mateix èxit desbordés la capacitat d'integració social, expressa una consciència d'haver nascut massa tard. Un enorme sentiment d'orfandat.

Ramon Grau i Fernández
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

UN CERCLE QUE ENFORTEIX I S'EIXAMPLA

La història d'una ciutat és un patrimoni col·lectiu que les administracions públiques han de preservar, estudiar i difondre. I el nostre MUHBA ha demostrat ser una institució extraordinàriament activa i útil per assolir aquest objectiu que tots els barcelonins hauríem de considerar fonamental, perquè ens permet saber d'on venim i ens ajuda a entendre qui som. Ara bé, encara que des de l'Ajuntament s'assumeixi encertadament, per mitjà del MUHBA, la responsabilitat principal, tots ens hem de sentir corresponsables d'un llegat que ens és comú. Per això, calia que la societat es vinculés a la labor efectuada des del MUHBA a través d'un Cercle que li ofereix suport i li aporta esforços i recursos, ja que coincidim a considerar que una ciutat és la suma de les persones que hi viuen, de les iniciatives individuals i col·lectives que hi tenen lloc. L'existència del Cercle enforteix el MUHBA i el dota d'un marc d'aliances idoni per reeixir en el seu propòsit. Constituint el 20 de febrer de 2006, formen part del Cercle importants empreses i institucions amb una llarga trajectòria d'arrelament a la ciutat, que s'identifiquen amb els objectius i els projectes del MUHBA, que en segueixen de prop les activitats i que se senten compromeses amb el present i el futur de Barcelona des de la consciència que conèixer el passat ens ajuda a interpretar el present i a imaginar i construir millor els nostres horitzons.

Quan fa ja més de cinc anys es va plantejar la iniciativa del Cercle del Museu, molts vam expressar amb determinació la voluntat de col·laborar-hi. Permeteu-m'hi que destaquï qui en va ser el primer president, el senyor Salvador Gabarró, president de Gas Natural, i l'actual president del Cercle, el senyor Miquel Roca i Junyent, president de la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País.

El nostre Cercle fonamenta la seva activitat en tres principis bàsics:

- crear un instrument de concurrència compartida amb organitzacions cíviques i empresarials, que relligui el teixit de suport a la cultura;
- fer costat al MUHBA, amb respecte i confiança envers les decisions i iniciatives dels seus responsables;
- impulsar un programa de patrocini i mecenatge d'absoluta transparència.

En la reunió que el Cercle del MUHBA va dur a terme el dia 25 de març de 2011, a més de rebre informació sobre l'execució del Pla estratègic del Museu i fer-ne un debat, es va aprovar per unanimitat un acord singularment significatiu en el context d'inquietud en què es troba el nostre país. En aquest document es refermava el compromís del Cercle amb el MUHBA i amb la ciutat, que concretava en aquestes cinc línies estratègiques:

- Consolidar, refermar i projectar el vincle amb les institucions i entitats econòmiques** com a via d'enfortiment del projecte del MUHBA.
- Reforçar els vincles amb el teixit social de la ciutat**, promovent la cooperació i la participació directa d'altres institucions acadèmiques i professionals, entitats i associacions, i posant les bases per al foment del voluntariat.
- Avançar en el relleu del Museu com a portal i mirall de la ciutat i com una institució orientada**

al coneixement i la recerca, establint els mecanismes de cooperació amb les universitats i centres de recerca, i incentivant postgraus i mestratges.

d) Mantenir l'impuls als projectes d'història urbana contemporània d'Oliva Artés (història de la ciutat contemporània) i **Fabra i Coats** (ciutat i treball) i promoure, específicament, la creació de la **col·lecció d'història contemporània de Barcelona** del MUHBA.

e) Estudiar i promoure el desenvolupament d'un model organitzatiu que permeti gestionar amb eficiència els nous projectes, amb la participació d'altres operadors socials.

El Cercle, doncs, tant avui com fa cinc anys, aspira a ser una eina eficaç i dinàmica al servei del patrimoni cultural de Barcelona i del seu museu d'història.

Carles Duarte

Secretari del Cercle del MUHBA

Reunió del cercle del MUHBA a la Capella de Santa Àgata

Col·leccionar la ciutat contemporània, un repte europeu

La construcció de la col·lecció contemporània del MUHBA avança decididament en diversos fronts i a mesura que es perfila va generant nous reptes compartits amb la resta de museus de ciutat europeus.

Recentment s'ha produït la incorporació de noves peces, força significatives, amb aportacions generades per diverses intervencions de l'Ajuntament, pel mecenatge empresarial o per la iniciativa privada. S'ha posat en marxa –i ja comença a configurar unes bases prou sòlides– la reflexió conceptual al voltant del projecte MUHBA Oliva Artés. S'està preparant també una exposició i un seguit d'accions per fomentar la participació ciutadana en la formació de la col·lecció contemporània i per involucrar en el projecte el conjunt de la ciutadania. A més, es treballa activament per donar a aquest projecte una dimensió europea que d'alguna manera reflecteixi el lideratge de Barcelona en l'àmbit euromediterrani i que alhora serveixi per projectar enfora les bones experiències de la nostra ciutat en relació amb el patrimoni.

El MUHBA lidera la Xarxa Europea de Museus de Ciutat. Escrivim aquestes ratlles a mitjan setembre, des de Copenhaguen, on la Xarxa celebra una trobada preparatòria de la reunió anual que tindrà lloc a Barcelona al començament de novembre. És una xarxa activa que en aquesta

trobada de Copenhaguen debat les experiències dels diversos museus que la integren en relació amb la formació de les respectives col·leccions contemporànies. Les experiències es confronten, però d'aquesta confrontació sorgeixen idees i una visió panoràmica força enriquidora.

El Museu de Copenhaguen mateix, com també el Kreuzberg Museum de Berlín, ha focalitzat l'activitat recent al voltant de la renovació de les ciutats gràcies a la població nouvinguda, un tema que també és indèstrial de la història contemporània i no contemporània de la nostra ciutat. Els dos museus esmentats, mitjançant projectes plasmats en sengles exposicions temporals, han explicat com els migrants esdevenen ciutadans, com contribueixen al creixement de les ciutats d'arribada i com, alhora, participen de la seva transformació. És el que reflectia, també, una exposició recent del Museu d'Amsterdam que documentava l'evolució de les botigues de barri en aquella ciutat: de la fleca o la botiga de queviures tradicional al supermercat i d'aquest als equivalents, entre nosaltres, del basar dels xinesos o la botiga que mai no tanca regentada per un pakistanès.

És cert que aquestes experiències tendeixen, a vegades, cap a l'etnografia urbana o cap a uns treballs de camp i uns estudis de cas que se situen en la perifèria del que seria un discurs històric i una anàlisi dels conflictes. Però precisament el fet de poder-ho constatar i reflexionar-hi conjuntament ajuda a anar perfilant el camí que el MUHBA cerca per la construcció de la seva col·lecció contemporània i per a la representació del que ha estat la ciutat de l'era industrial i postindustrial.

Una de les coses que singularitzen més el model MUHBA en aquest context europeu és el treball amb una perspectiva de llarga durada. Quan el MUHBA es planteja la qüestió de la contemporaneïtat ho fa sobre la base del concepte d'història contemporània, es a dir, la que abasta el període que comença amb la crisi de l'Antic Règim i l'abolició de vell sistema feudal i arriba fins al present: més de dos segles, amb la industrialització i tot el que representa com a principal fil conductor. Altres museus europeus entenen la contemporaneïtat amb un abast més limitat, a la manera dels museus d'art contemporani, i per tant centren les perspectives i les col·leccions en les últimes dècades, no més enllà de la Segona Guerra Mundial. Una constatació compartida per tots els museus que opten per aquesta lectura «curta» de la contemporaneïtat és precisament la manca de perspectiva històrica, cosa que vol dir incertesa sobre el valor i la representativitat futura dels objectes adquirits. Aquests objectes, d'altra banda, arriben a resultar atípics si es té al cap la concepció més tradicional i acadèmica del que hauria de ser un objecte de museu. Les aportacions a aquestes jornades de Copenhaguen que han fet els museus de Ljubljana i de Luxemburg han incidit amb un èmfasi especial en aquestes qüestions. El darrer dels esmentats, per exemple, s'ha esforçat per testimoniar l'existència de la pobresa i la indigència enmig d'una societat que es creu rica i exempta de problemes socials. També ho han plantejat des del Museu d'Amsterdam (que va recollir una mostra significativa dels objectes que la gent va deixar al carrer com a homenatge a Pim Fortuyn arran del seu assassinat) o des del mateix Museu de Copenhaguen, que prepara una exposició al voltant de les escombraries, en un doble sentit: com a residu i reflex fidel de la vida quotidiana de la ciutat, i alhora com a qüestió que afecta el conjunt de la comunitat per tota la problemàtica que comporta el tractament i el reciclatge de les tones i tones d'escombraries que una ciutat genera diàriament.

És cert que en el debat que ha seguit a aquestes exposicions s'ha plantejat dubtes al voltant de la patrimonialització d'aquests objectes, com també de la pèrdua gradual del seu valor representatiu si no es documenta molt bé tota la informació i la memòria que porten associades i que els donen valor representatiu a l'hora de posar-los en context. El Museu de Riga (un museu amb 500.000 objectes registrats classificats en 77 col·leccions!) ha focalitzat aquesta problemàtica amb l'explicació d'alguns casos concrets. Semblantment, des del Museu de Viena (un museu que presenta paral·lelismes significatius amb el MUHBA atès que gestiona fins a deu centres) s'ha qüestionat fins a quin punt les crides a la participació de la ciutadania per a la formació de les col·leccions del museu poden arribar a ser un factor de distorsió o fins i tot de negació de la perspectiva històrica i d'un discurs historiogràfic coherent. En qualsevol cas, més enllà de les problemàtiques que suscita la tipologia dels objectes, una preocupació compartida per la majoria dels museus de ciutats integrants d'aquesta xarxa europea encapçalada pel MUHBA és la de trobar vies per fomentar la participació i implicar la ciutadania en el museu de la seva ciutat. Les tradicionals crides a la dona-

ció d'objectes conflueixen més recentment amb l'aprofitament de les possibilitats de participació i de cooperació que ofereix la tecnologia 2.0. En aquest sentit, el museu amfitrió de les jornades ha presentat un projecte anomenat El Mur, ja en funcionament, que té múltiples objectius. Es tracta d'un gran plafó interactiu que anirà itinerant per diverses places i espais públics de la ciutat. La presència d'aquest gran plafó permet cridar l'atenció sobre les iniciatives relacionades amb el patrimoni associades a la construcció d'infraestructures com també portar el museu al carrer, projectant una perspectiva històrica de la ciutat que els ciutadans poden contribuir a elaborar, aportant-hi imatges que reflecteixin la seva relació personal amb la ciutat on viuen, les quals acabaran configurant un gran mosaic, present al web, sobre el Copenhaguen actual. El coneixement i la valoració d'aquestes crides a la participació ciutadana revesteix especial interès en aquest moment pel MUHBA, atès que és a punt de posar en marxa una iniciativa de gran abast per sensibilitzar els

ciutadans de Barcelona envers la formació de la col·lecció contemporània. El mes de novembre vinent s'obrirà l'exposició *MUHBA Contemporani. Fem col·lecció*, que explicarà els plantejaments de partida de la col·lecció contemporània i anirà associada a una sèrie d'accions participatives.

Construir una col·lecció per a un museu és un procés complex, en el qual cal tenir en compte les especificitats del museu, les col·leccions històriques així com la dimensió de centre de coneixement i de servei públic alhora. El paper del MUHBA en la Xarxa Europea de Museus de Ciutat li dona una dimensió europea i avala un procés que, amb la participació dels ciutadans de Barcelona, culminarà amb l'obertura de MUHBA Oliva Artés, el centre que ha de construir la mirada històrica sobre la ciutat i la metròpoli contemporània.

Josep Bracons
MUHBA

1.
MUHBA - Centre de Conservació de Bens Mobles
© MUHBA [autor: Xavier Cazeneuve]

2.
Futur MUHBA-Oliva Artés, dissenyat per l'arquitecte Jordi Badia
© BAAS Jordi Badia

QUADRE: LA PEDRERA DEL MORROT

© MUHBA (autor: Teresa Ganzàbal)

Aquesta pintura que ens mostra la gran pedrera de l'Esperó, al vessant del Morrot, està acompanyada de la següent inscripció: «Entrada en la cantera abierta en la Montaña de Montjuich para la obra del nuevo muelle de Barcelona y vista del monte artificial formado de las tierras con que esta mezclada la piedra sobre la cal... el pavellón para preservar el derrumbe que se verificó en marzo de 1828». Es tracta de la representació d'una de les pedreres més antigues de Montjuïc, de la qual es va extreure la major part de la pedra per a la construcció del port de Barcelona i els carreus per bastir bona part de la muralla de la ciutat. L'activitat extractiva de la pedra de Montjuïc ve de lluny i va molt lligada a la construcció de Barcelona. Primer pels ibers, més tard pels romans i, fins a la generalització del totxo en la construcció de l'Eixample, la pedra de Montjuïc serà el material base per bastir la ciutat, així com un producte d'exportació, en forma de pedres d'esmolador. La pedra de Montjuïc s'ha trobat a les excavacions i troballes arquitectòniques de la plaça del Rei, en els escassos elements que es conserven del Tàber monumental, en els basaments ciclopis de les muralles romanes i en els monuments de la ciutat, des dels més antics als moderns. La catedral de Barcelona, el saló del Tinell, la Llotja de Mar, les esglésies de Sant Pau del Camp, Santa Maria del Mar i la del Pi, l'antic hospital de la Santa Creu, la casa de l'Ardiaca i per tot arreu de la ciutat vella, paviment, cases, esglésies i palaus són de gres de Montjuïc. El temple de la Sagrada Família, els edificis de la Universitat Central, del Seminari, del palau de Justícia, de les Duanes, de Correus, de l'Ajuntament, la Generalitat, el Parlament de Catalunya i el hospital de Sant Pau, són altres testimoniatges d'edificis bastits amb la mateixa pedra en una època més moderna. Arquitectes i escultors, coneedors de les qualitats de la pedra de

Montjuïc, sovint la incorporaven als seus projectes i obres artístiques. Conjunts escultòrics de Benlliure, Querol, Blay, Llimona, Fuxà, Arnau, Oslé, Parera, Mani, Marès, Otero i molts altres artistes han perdurat fins els nostres dies sense problemes pel bon comportament de la pedra.

Tornant a la pintura que ens ocupa, sembla que al pintor li preocupi més la descripció en detall del lloc i dels elements, que els valors artístics que es puguin apreciar de la seva mediació. Així, a més de la pedrera amb un treballador fora d'escala, situat a la part alta del tall o front d'atac, ens presenta els elements bàsics per al transport i càrrega de la pedra. Apareixen uns carros carregats i un camí que els portava al seu destí, el port o la ciutat. També es poden apreciar altres elements i estris de treball com ara uns carretons de fusta per al transport de la pedra que es troben emmagatzemats sota i al costat d'un cobert on es pot veure un parell de militars fent la migdiada, mentre que un altre està vigilant la pedrera i una dona que segurament els porta menjar. A l'esquerra de la imatge es troba una construcció de planta baixa amb un rafal exterior on un treballador repara estris de fusta. Al fons, entre la casa i la muntanyeta procedent de l'ensulsiada de 1828 que es veu coronada per un petit pavelló de vigilància, es visualitza molt tímidament el mar darrera una reixa metàl·lica que dona al camí del Morrot i Can Tunis. Aquesta peça, juntament amb una altra de la vista del port, ha estat adquirida per la Fundació Barcelona Cultura gràcies al patrocini de GAS NATURAL-FENOSA i cedida al MUHBA per tal d'ampliar-ne el fons contemporani.

Estanislau Roca

Professor d'Urbanisme i Ordenació del Territori. Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)

VISTA DE LA PEDRERA DE L'ESPERÓ (MONTJUÍC)

Autor
autor desconegut, 1828

Material
olí sobre tela

Dimensions
69 x 140,5 cm

Número d'inventari
sense número d'inventari. Pendent de formalització de la donació.

Breus

MURALS SOTA LA LUPA

Les pintures de la Capella de Sant Miquel.
MUHBA MONESTIR DE PEDRALBES

El MUHBA ha posat el punt de mira en el conjunt monumental de la capella de Sant Miquel del Monestir de Pedralbes per aprofundir en l'estudi i per garantir la conservació d'una obra creada fa gairebé set segles, quan el nou corrent pictòric que es difondes de Florència i altres ciutats de la península Italiana arriba a la dinàmica Barcelona del tres-cents, amb els seus grans edificis gòtics en construcció. Una exposició que mostra els resultats d'una recerca àmplia i rigorosa que ha posat sota la lupa cada centímetre d'aquesta obra mestra, i que és alhora una invitació a fruit de la pintura mitjançant un mosaic d'imatges que revelen els seus rics detalls.

Els diumenges s'ha programat, de manera regular, visites comentades a l'exposició i un cicle de tres matinals, amb conferències i visites d'autor a l'exposició i a la capella, a càrrec d'Anna Castellano i Tresserra, conservadora en cap del MUHBA Monestir de Pedralbes, Josep Bracons, cap de Col·leccions i Centres Patrimonials del MUHBA.

Lídia Font Pagès i Rosa Senserrich Espuñes, restauradores i comissàries de l'exposició.

EL PATRIMONI LITERARI, UN INCENTIU PER A LES CIUTATS? 18 i 19 de novembre de 2011.

MUHBA VIL-LA JOANA I PLAÇA DEL REI

No hi ha urbs sense representacions literàries, ni relat urbà que no incideixi en la imatge de la ciutat, en les representacions que se'n fan els seus habitants i en les que motiven els seus visitants.

La xarxa urbana d'Europa i la Mediterrània és, alhora, una xarxa de vincles literaris que vertebrava l'espai cultural del continent. Més encara quan una ciutat existeix literàriament en totes les llengües a les quals s'ha traduït.

El MUHBA, a través de la Casa Verdaguier de Vil·la Joana, forma part d'**Espais Escrits**.

Xarxa del patrimoni literari català i enguany acollirà el VII Seminari sobre Patrimoni Literari i Territori. Un seminari organitzat amb la col·laboració de la Institució de les Lletres Catalanes, que aposta per la perspectiva urbana i la xarxa de vincles literaris que es creen entre la urbs i el territori. Dos dies de debat, amb conferències, taules rodones i un espectacle literari amb la participació d'especialistes de diferents disciplines.

Propostes

Barcelona a la xarxa

El geoportal de l'Ajuntament de Barcelona
www.bcn.cat/geoportal/ca/geoportal.html

El Geoportal, una eina lliure i gratuïta, és un espai on es pot trobar tota la informació i els serveis cartogràfics de Barcelona. Aquest lloc web té la finalitat de mostrar als usuaris l'entrada a una sèrie de recursos i serveis basats en la informació geogràfica. Permet el descobriment i la visualització de les dades geoespaciales, i fa possible la integració i l'intercanvi d'informació entre les diverses institucions, col·lectius professionals, empreses de serveis i altres usuaris. Ben aviat s'afegirà a l'aparador de la cartografia municipal a Internet una capa addicional d'informació arqueològica (la carta arqueològica i patrimonial de la ciutat de Barcelona), desenvolupada pel Servei d'Arqueologia i el Centre de Documentació Patrimonial del MUHBA, de consulta pública bàsica per als col·lectius professionals interessats i el públic general.

Cinema

Meublé. La Casita Blanca.
Direcció: Sílvia Munt. 80 min.
Productora: Televisió de Catalunya i Ovideo TV, 2011
El tancament del meublé ha proporcionat a Sílvia Munt, la directora, l'excusa per filmar el testimoni audiovisual de la seva

existència. El film ens parla de sis relacions de parella ben diferents que es troben a La Casita Blanca per viure un parèntesi de llibertat políticament incorrecte per l'època. Podem veure com funcionava el local, com eren les habitacions (totes diferents), la privacitat de què es disposava ja des del moment que s'entrava pel pàrquing, etcètera. Amb l'enderrocament de l'edifici, el Museu d'Història de Barcelona ha recuperat algunes peces que ja formen part de la història de la ciutat, i que han passat a ampliar la col·lecció contemporània del Museu.

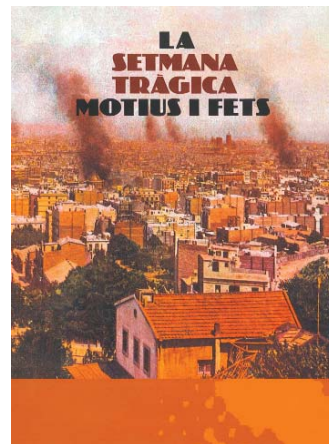
Racones de Barcelona

La Pedrera del Morrot
Montjuïc és bressol de Barcelona, i són molts els edificis de la nostra ciutat construïts amb el gres de la muntanya. La pedra de Montjuïc s'ha emprat des de la prehistòria, però és en època romana quan en comença l'exploració de forma organitzada i a gran escala. De pedreres n'hi ha moltes, i les ubicacions de les explotacions han canviat al llarg de la història. Una de les més singulars, per l'indret on s'ubica, és la coneguda com El Morrot, a la vessant sud-oest del turó. L'explotació de la pedra, juntament amb la falla del Morrot, han definit un penya-segat que mira al mar, on s'han format una sèrie d'espaldats d'una notable bellesa i sobretot singularitat, ja que són poc freqüents al nostre

litoral. Actualment una part de la pedrera està ocupada pels Jardins Costa i Llobera, al sector recorregut per la carretera de Miramar, i també es pot accedir al far pel camí que hi mena. A la resta del sector, atès el seu caràcter abrupte, no és possible l'accés, excepte per un camí que recorre la part superior dels penya-segats.

Llibres

La Setmana Tràgica: motius i fets.
Barcelona: Institut Ramon Muntaner, Ajuntament de Barcelona, Centre d'Estudis Ignasi Iglésies (et al.), 2010

Recull de diferents treballs i conferències amb motiu del centenari de la Setmana Tràgica de Barcelona, el 2009. Diferents grups de recerca local dels districtes de la ciutat, en col·laboració amb altres entitats, han impulsat els treballs, enfocats sobretot als barris de Barcelona. S'ha volgut relacionar l'element més local, de barri, amb el marc general dels fets de la Setmana Tràgica. Així, en el llibre es poden trobar treballs que ens relaten l'experiència viscuda en barris tan diferents com Gràcia, el Poble Sec o Sant Andreu, al costat de textos d'historiadors tan prestigiosos com Teresa Abelló, Joan Bada, Pere Gabriel i Gabriel Cardona. Aquesta publicació és el punt i final d'un any de celebració de la Setmana Tràgica en què també es va organitzar una exposició itinerant que ara resta a la disposició d'escoles o entitats que vulguin acollir-la.

Agenda

SALOMÓ BEN ADRET

Visites comentades a l'exposició *Salomó ben Adret de Barcelona (1235-1310)*. *El triomf d'una ortodòxia*, els diumenges **9 d'octubre** i **11 de desembre de 2011** i **8 de gener de 2012**, a les 12 h. Visites comentades d'autor a càrrec de Manuel Forcano (diumenge 6 de novembre a les 12 h) i de Victòria Mora (**dijous 13 d'octubre**, **17 de novembre** i **15 de desembre de 2011**, i **19 de gener de 2012** a les 12 h).

CONTEMPORANI - MUHBA. COL·LECCIONAR LA CIUTAT

Amb motiu de l'exposició que s'inaugura el novembre, s'organitzen visites comentades (diumenges **27 de novembre** i **18 de desembre de 2011**, i **15 de gener** i **29 de febrer de 2012**) i una visita d'autor a càrrec de Josep Bracons (diumenge **13 de novembre de 2011**).

CASALS DE NADAL

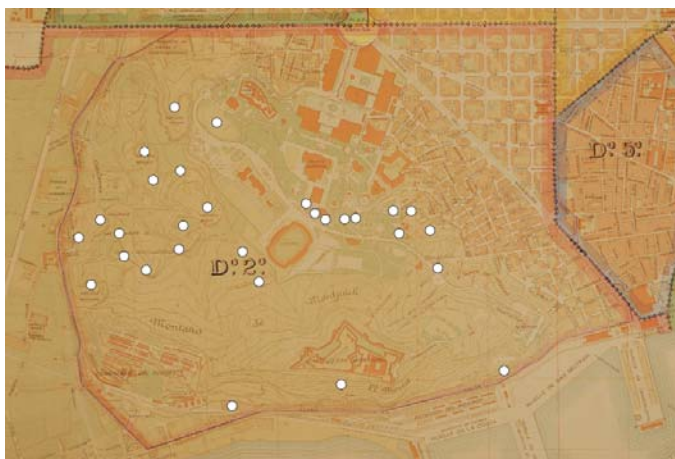
Els casals que organitza el MUHBA a la PLAÇA DEL REI, al CALL i al MONESTIR DE PEDRALBES, volen apropar els infants a la història de Barcelona i dels seus habitants al llarg del temps. Són plens de sorpreses que els endinsen en el patrimoni i els ajuden a llegir els paisatges de la ciutat alhora que juguen, comparteixen, miren, pensen i aprenen.

27, 28, 29 i 30 de desembre i **2, 3, 4 i 5 de gener**, de **10.30 a 13.30 h**, **6 € per sessió**

Per a més informació consulteu el web www.museuhistoria.bcn.cat

INFORMACIÓ I RESERVES al telèfon 932 562 122 o a reservesmuhba@bcn.cat

PLACES LIMITADES. IMPRESCINDIBLE RESERVA PRÈVIA

Localització de les pedreres de Montjuïc al plànol de Martorell (1943)

AGENDA DELS AMICS DEL MUHBA OCTUBRE 2011-GENER 2012

Visita **Brangulí. Barcelona (1905-1945).** CCCB
Les grans transformacions socials, urbanes i industrials de Barcelona entre 1909 i 1945 a través de la mirada del fotoperiodista Josep Brangulí.
Data: Dijous 20 d'octubre

Visita: **La catedral, un edifici amb història.** MUSEU DIOCESÀ
Un viatge pels més de 700 anys de construcció de la catedral gòtica i neogòtica de Barcelona.
Data: Dissabte 22 i divendres 28 d'octubre

Visita: **La ciutat de Sagnier: modernista, eclèctica i monumental.** CAIXAFÒRUM
Enric Sagnier (1858-1931) projecta a Barcelona grans edificis públics i residències particulars, i així contribueix a modelar la fesomia de l'Eixample.
Data: Dijous 3 i dissabte 5 de novembre

Visita: **La maleta mexicana.** MNAC
La «maleta mexicana» la formen fotografies realitzades per Robert Capa, Gerda Taro i David Seymour *Chim* durant la Guerra Civil espanyola.
Data: Dijous 17 de novembre

Visita: **MUHBA contemporani. Col·leccionar la ciutat.** MUHBA
Un taller obert de la col·lecció contemporània en construcció del Museu d'Història de Barcelona
Data: Dimecres 30 de novembre

Visita: **Urbanisme i arquitectura a llevant de la Diagonal. El Fòrum i el Museu Blau.** PARC DEL FÒRUM
Les operacions d'urbanització de Diagonal Mar i la reurbanització del Besòs i la Mina a la primera dècada del s. XXI, a l'entorn del Fòrum i el Museu Blau.
Data: Dijous 1 de desembre

Xerrada: **Les dames de l'impressionisme.** MUHBA
El discurs oficial de l'història de l'art ha deixat de banda dones com Mirie Bracquemont, Mary Cassat, Berthe Morisot i Suzanne Valadon
Data: Dijous 15 de desembre

Presentació: **El paper dels Amics i Amigues del MUHBA en el pla estratègic del museu.** MUHBA
El director del MUHBA, Joan Roca, parlarà del paper dels Amics i Amigues del MUHBA en el pla estratègic del museu.
Data: Dijous 15 de desembre

Visita **Palau Güell**
La que va ser residència de la família Güell i obra d'Antoni Gaudí es presenta de nou al públic després d'una restauració exhaustiva.
Data: 28 de gener

Per a més informació telefonau **93 256 21 22** o escriure a **amicsmuhba@bcn.cat** a partir de l'1 d'octubre

Els productes del museu

Sessió del Màster al Museu

ELS ESTUDIS UNIVERSITARIS DEL MUHBA

Al principi del 2012, el MUHBA obrirà una altra línia de treball en l'àmbit de la recerca i la formació postuniversitària, una trajectòria iniciada el curs 2008-09 amb la realització a les dependències del museu de la novena edició del Màster d'Intervenció i Gestió del Paisatge i del Patrimoni, organitzat pel Departament de Geografia de la UAB amb la col·laboració del MUHBA.

L'èxit i l'experiència acumulada al llarg de tres edicions del programa són a la base de la nova proposta que ara es presenta: el postgrau d'Expert en Intervenció en el Patrimoni Històric i el Paisatge Urbà, que respon a la necessitat de formar especialistes que, partint del coneixement de les noves aproximacions conceptuals i metodològiques al patrimoni històric i el paisatge urbà, així com de la rica i diversa trajectòria d'intervenció patrimonial a la ciutat de Barcelona, estiguin capacitats per renovar els plantejaments de protecció i catalogació i desenvolupar pràctiques que

integrin de manera innovadora aquests actius patrimonials en els espais públics i els teixits urbans construïts.

Per mitjà de la xarxa de museus d'història de ciutat i de centres de recerca urbana d'Europa que lidera el MUHBA, així com de la Xarxa UNISCAPE per a la implementació del Conveni Europeu del Paisatge, de la qual la Universitat Autònoma de Barcelona és membre fundador, aquest nou postgrau pretén afavorir la dimensió internacional de l'experiència. Així mateix, vol facilitar la participació de docents i alumnes procedents de diferents disciplines, com l'arqueologia, l'arquitectura, la història, la geografia, l'urbanisme i el patrimoni, i d'àmbits institucionals diversos com els serveis d'arqueologia municipals, els museus, les universitats i els centres de recerca urbana de ciutats d'arreu d'Europa.

Carme Garcia Soler
MUHBA

Noves publicacions

Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona 2010

Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona 2010

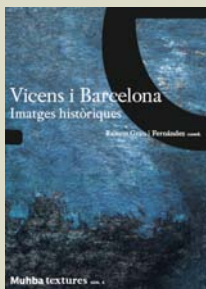
Barcelona: MUHBA, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2011

El novembre vinent es presentarà l'*Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona 2010* del Servei d'Arqueologia del MUHBA. Un dels principals objectius de la publicació és donar a conèixer els resultats de totes les intervencions arqueològiques efectuades a la ciutat l'any passat.

En aquesta tercera edició de l'*Anuari*, els arqueòlegs que han participat en les diferents intervencions presenten els resultats obtinguts, no tant pel que fa a la descripció de les restes com a la seva interpretació. Moltes vegades es tracta de primeres aproximacions, ja que el material aparegut està encara en procés d'estudi.

La publicació també inclou els diferents treballs de restauració duts a terme, tant al laboratori com *in situ*. Entre ells destaquen la intervenció de Pau Vila, amb les restes del vaixell medieval recuperat i altres elements que potser han quedat a l'ombra d'aquesta troballa així com la restauració dels rètols de parades i altres béns mobles recobrats durant el procés previ a les obres de remodelació del mercat de Sant Antoni.

Es tracta, per tant, d'una publicació de caràcter tècnic amb la voluntat que sigui una eina de consulta per a tots els professionals i estudiosos de la matèria, i també una font d'informació per a tots els ciutadans interessats a conèixer els treballs de recerca arqueològica que es duen a terme als carrers i edificis de Barcelona.

Ramon Grau (coord.)

VICENS I BARCELONA. IMATGES HISTÒRIQUES (MUHBA TEXTURES 4)

Barcelona: MUHBA, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2011

En la reedició recent d'una de les monografies que Vicens i Vives va consagrar al segle xv, l'historiador nord-americà Paul H. Freedman ha remarcat que el conjunt de llibres sobre el quatre-cents català, des de *Ferran II i la Ciutat de Barcelona* fins a la síntesi sobre l'època dels reis de la dinastia de Trastàmara publicada el 1956, «es el legado más duradero de Vicens, en la medida en que consideremos más lo aportado que su influencia intelectual». Tot i que Vicens se sentí, en general, atret per objectes històrics més amplis que una sola ciutat –Catalunya com a nació, Espanya com a formació estatal i imperial, Europa com a àmbit de civilització–, centrar l'atenció en els escrits sobre Barcelona és una perspectiva que permet percebre el ventall complet dels seus estils historiogràfics potser millor que qualsevol altre angle d'aproximació a l'obra. A partir d'aquesta premissa, l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona i el Museu d'Història de Barcelona van retre homenatge a l'historiador en la jornada *La imatge històrica de Barcelona en l'obra de Jaume Vicens i Vives*. Aquesta publicació és l'edició anotada de les conferències que s'hi van pronunciar.

Assumpció Feliu Torras i Antoni Vilanova (ed.)

LA BARCELONA DE FERRO. A PROPÒSIT DE JOAN TORRAS GUARDIOLA (MUHBA PÒSITS 5)

Barcelona: MUHBA, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2011

Les noves solucions tècniques i artístiques que va permetre l'ús del ferro van modelar la silueta d'una societat que creixia al mateix ritme que es multiplicaven els conflictes socials associats a l'eclosió del maquinisme en la Barcelona del segle XIX. Els diferents autors d'aquest llibre recorren les grans fites de l'obra pública i privada d'aquella època i analitzen com les circumstàncies polítiques, econòmiques i socials van influir en el desenvolupament urbanístic de la ciutat de Barcelona. La publicació mostra també quina va ser l'aposta de la ciutat per a l'Exposició de 1888 i com aquesta va fer progrossar Barcelona i tot Catalunya.

A través de la figura de Joan Torras Guardiola, el llibre analitza la transformació de Barcelona des del període de la revolució industrial fins al principi del segle XX. La seva trajectòria està indissolublement unida a un nou material que permet l'expansió de la ciutat extramurs: el ferro, un element clarament visible a les noves construccions del paisatge urbà de l'època, però també omnipresent en estructures metàl·liques imperceptibles.

LA CENTRAL DEL MUHBA

La llibreria La Central del Museu d'Història de Barcelona proposa establir un diàleg enriquidor amb els continguts del museu, centrant-se en la història urbana com a tema.

La Central del MUHBA

Baixada de la llibreria, 7 08002 Barcelona / 932 690 804

Horaris: De dimarts a dissabte, de 10 a 20.30 hores.

Diumenge, de 10 a 15.30 hores

MUHBA Plaça del Rei Pl. del Rei, s/n 08002 Barcelona	MUHBA Temple d'August C/ Paradís, 10 08002 Barcelona	MUHBA Via Sepulcral Romana Pl. Vila de Madrid 08002 Barcelona	MUHBA Domus i Sitges C/ de la Fruita, 2 08002 Barcelona	MUHBA El Call Placeta Manuel Ribé, s/n 08002 Barcelona	MUHBA Santa Caterina Pl. Joan Capri (Mercat de Santa Caterina) 08003 Barcelona
MUHBA Monestir de Pedralbes Baixada del Monestir, 9 08034 Barcelona	MUHBA Vil·la Joana, Vallvidrera Ctra. Església, 104 08017 Barcelona	MUHBA Park Güell Casa del Guarda C/ d'Olot, s/n 08024 Barcelona	MUHBA Refugi 307 Poblesec Nou de la Rambla, 169 08004 Barcelona	MUHBA Turó de la Rovira C/ Marià Labèrnia, s/n 08032 Barcelona Espai de lliure accés	MUHBA Centre de Recerca i Debat Baixada de la Llibreteria, 7 08002 Barcelona

Consulteu els horaris de cada centre a www.museuhistoria.bcn.cat

MUHBA Butlletí

Equip de Redacció: Carme Aixalà, Mònica Blasco, Josep Bracons, Jordi Carrió, Anna Castellano, Carme Cazalla, Encarna Cobo, Carme Garcia, Carme Miró, Núria Miró, Lourdes Solana. **Disseny gràfic:** PFP
Edició: L'Avenç **Direcció:** Joan Roca **Secretari tècnic:** Jaime Irigoyen

Dipòsit Legal: B. 47.520-76
ISSN 2013-8245

El MUHBA compta amb el suport del Cercle del Museu:

Patrons institucionals

Societat Econòmica
Barcelonesa
d'Amics del País

Consell Econòmic
i Social de Barcelona

Ateneu Barcelonès

Sport Cultura
Barcelona

Associació
Consell de Cent

IEMed.

Institut Europeu
de la Mediterrània

Fundació Centre
Internacional
de Música Antiga

Associació
Enginyers Industrials
de Catalunya

Patrons benefactors

abertis

Aigües de
Barcelona

SIEMENS

gasNatural
fenosa

REPSOL
YPF

el Periódico

Associats

Abacus ●●●
Cooperativa

iGuzzini

Amics

Canon

GRUP JULIÀ